

10 maart 2023

Dag Geert,

Ik ben geen fan van Bob Dylan, maar vandaag zong ik onbewust een lied van good old Bob: 'the times they are changing'. Toeval of zijn de tijden echt aan het veranderen?

Ik wil zelf niet aan chronocentrisme doen: de neiging je eigen tijdperk tot een allesbepalend tijdperk te verklaren. Allereerst kan je volgens mij dit tijdsgewricht pas goed duiden als je de nodige jaren verder bent en je de huidige periode kan plaatsen in de geschiedenis. Daarnaast, maakt niet elke generatie allesbepalende keuzes? Dat neemt niet weg dat ik bij mezelf en ook bij veel mensen om me heen momenteel veel urgentie en onzekerheid ervaar. Alsof we aan de vooravond staan van iets groters.

Nog niet zo heel lang geleden lag dat heel anders. In mijn tijd als lid van de Tweede Kamer (van 2003-2007) was het breedgedragen beeld dat Nederland min of meer 'af' was. Natuurlijk moesten er her en der nog wat woningen gebouwd of wijken geherstructureerd. En hier en daar moest een strook asfalt of stuk spoor worden toegevoegd. De noodzaak van nationaal ruimtelijke ordening werd enkel door een groepje 'believers' nog gevoeld. Nostalgische types, zo heb ik iemand wel eens horen verzuchten.

En zie nu: 1 miljoen woningen, de energietransitie, de klimaatverandering, de biodiversiteit die onder druk staat, de belofte van een duurzame en circulaire economie en natuurlijk de stikstofcrisis. Al die opgaven bij elkaar opgeteld maken dat het beeld volledig is gekanteld. Het land is verre van af. Sterker nog, we staan aan de vooravond van een ingrijpende [verbouwing van Nederland](#).

En internationaal is de wereld ook volop in beweging: we voelen – ook in onze portemonnaie – dat we verbonden zijn met de rest van de wereld en we dus niet helemaal vrij zijn in onze eigen keuzes.

Logisch dus dat we vaart willen maken met de energietransitie. Dat gaat niet vanzelf zo blijkt. NP RES, een initiatief van Rijk, IPO, VNG en UvW, ondersteunt de regio's daarbij met kennis, experts, ervaringen en bouwt als het ware aan een community. De eerste generatie Regionale Energie-strategieën (RES-en) maakt duidelijk dat het doel om zelf voldoende duurzame energie op te wekken haalbaar is Op papier in ieder geval. Tot uitvoering komen is een heel ander verhaal. De praktijk is weerbarstig. Dat maakt mensen soms mismoedig en bij een enkeling leidt het zelfs rondt tot frustratie. Dat snap ik, maar ik vraag me ook wel eens af, kan het wel anders? We zijn als het ware nog maar kort geleden weer begonnen met (nationale) ruimtelijke ordening.

Ik tel daarom liever de zegeningen: er is weer volop (politieke) aandacht, er is geld beschikbaar en de urgentie om onze energiehuishouding te verduurzamen is in korte tijd min of meer politiek neutraal geworden.

Dat we nu niet meteen alle antwoorden hebben lijkt mij logisch. Daar komt nog bij dat de druk op de ruimte groter is dan ooit, opgaven als wonen, energie, klimaat en stikstof samenhangen en menskracht schaars is. Het zou toch eerder verbazingwekkend zijn als je twintig jaar in de veronderstelling leeft dat het land 'af' is en vervolgens binnen een paar jaar de grote verbouwing tot in detail weet te organiseren en uit te voeren? Of ben ik nu te relativerend?

Zelf ben ik van nature ook ongeduldig. Gaandeweg heb ik geleerd om als mijn ongeduld het overneemt even los te laten waar ik mee bezig ben en even iets anders te doen. Dat valt niet mee, maar vaak zie ik daarna scherper wat me te doen staat.

Ik zie er naar uit om met jou en al die andere betrokken professionals ons ongeduld en gevoel voor urgentie te koesteren, maar ook om af en toe met elkaar letterlijk even stil te staan. Dat helpt denk ik om verder te komen: samen analyseren waar we staan, te delen wat we van elkaar nodig hebben, te zien wat er om ons heen speelt, te benoemen waar meer inzet vereist is, te onderkennen waar we ons even niks van moeten aantrekken, te vragen om een scherpere opdracht, et cetera. Ik onderdruk in deze eerste brief de neiging 'mijn oplossingen' op tafel te leggen. Ik ben vooral benieuwd hoe jij dat ziet. Er komen nog genoeg momenten om met jou en al die betrokken professionals dieper te graven en elkaar wijzer te maken. Ik kan niet wachten!

Dus ja, de tijden veranderen, maar samen bepalen we welke afslag we nemen al zal het ongetwijfeld een 'long and winding road' zijn die we met elkaar opgaan.

Ik hoor graag van je!

Co Verdaas